

Självständigt arbete, Påbyggnadskurs Krigsvetenskap (15 HP)

Författare: Kd Axel Nederman	Årskull: OP 21-24
Lärosäte: Försvarshögskolan	
Handledare: Dr Viktoriya Fedorchak	
Antal ord: 11209	
<p style="text-align: center;">Försvarsmakten och Nato i multinationella markoperationer: En studie om teknisk och organisatorisk interoperabilitet i doktriner</p> <p>Abstract</p> <p>As of the 7th of March 2024, Sweden has become a member of the North Atlantic Treaty Organisation, NATO, and interoperability between the two organizations will be essential to ensure a high level of cooperation in future multinational land operations.</p> <p>The study will be conducted on NATO doctrine: <i>Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations</i>, and the Swedish Armed Forces army doctrine: <i>Reglemente Armé - Taktik 2023</i>. The aim of this study is to show the level of organizational and technical interoperability between the two doctrines through the theory of <i>Levels of Coalition Interoperability (LCI)</i>.</p> <p>By comparing the two doctrines to each other we find that the Swedish army and NATO describe methods and principles similarly, mostly since the Swedish army has chosen to adept many parts of their doctrine towards NATO. Moreover, NATO show a lot of flexibility and adaptability towards partner nations, giving the two doctrines a high level of interoperability. The doctrines differ in description of methods for data exchange at a physical level and gives room for commanders to interpret certain aspects of the doctrines, which shows that there can be developments made to increase the interoperability, mainly in adaptation of standardized methods.</p> <p>Nyckelord: Organisatorisk interoperabilitet, teknisk interoperabilitet, coalition interoperability, Nato, Försvarsmakten armén, Multinationella markoperationer.</p>	

1 INNEHÅLL

2	Begrepp.....	3
3	Inledning	4
3.1	Tidigare forskning	4
3.2	Syfte och frågeställning.....	6
3.3	Avgränsningar	6
4	Teori.....	6
4.1	LCI – Layers of Coalition Interoperability.....	6
5	Metod	9
5.1	Forskningsdesign.....	9
5.1.1	Doktriner som fall	10
5.2	Operationalisering	10
5.3	Analysverktyg.....	13
5.4	Forskningsetik	14
6	Analys.....	14
6.1	Analyssammanfattning	23
7	Slutsatser	25
8	Diskussion.....	25
8.1	yrkesutövandet	26
8.2	Vidare forskning.....	26
9	Källförteckning.....	27

2 BEGREPP

Multinationella operationer:

En operation definieras som koordinerade handlingar med ett tydligt definierat syfte (Nato 2017, s. (LEX-7)); där en *multinationell operation* definieras som en operation som genomförs av fler än två nationer som agerar tillsammans (Nato 2017, s. (LEX-6)).

Interoperabilitet:

Interoperability definieras som: "The effectiveness of Allied forces in peace, crisis or in conflict depends on the ability of the forces provided to operate together coherently, effectively and efficiently." (Nato, 2017, s. (1-2)).

Natos definition av interoperabilitet kommer också att antas som definition av interoperabilitet inom studien.

Ledningssystem:

Ledningssystem är ett system bestående av doktrin, organisation, personal, teknik och metoder för ledning på olika nivåer; doktrin är styrande dokument; organisation är ledningsförband, tillsammans med personal; teknik är materiellen; metoder är ledningsmetoder för verksamheten (Försvarsmakten 2023, s. 178).

Strategisk, operativ och taktisk nivå:

Den strategiska nivån innehåller nationers politiska målsättningar, och agerar med nationella resurser (Nato, 2017, s. (LEX-8)).

Den taktiska nivån innebär agerande och planering inom striden och genomförs för att uppnå militära målsättningar inom specifika enheter eller förband (Nato, 2017, s. (LEX-8)).

Den operativa nivån innebär planering och agerande inom ramen för operationer och jobbar mot att uppnå strategiska målsättningar (Nato, 2017, s. (LEX-7)).

3 INLEDNING

Ett svenskt inträde i Nato genomfördes 7 mars 2024 (Protokoll 2024/I:1). Natomedlemskapet kommer innebära att Försvarsmaktens förutsättningar förändras då Sverige inte längre är alliansfria. Regeringen (2024) menar att Sverige har goda geografiska och militära förutsättningar för att kunna bidra till alliansen i norra Europa, samt att medlemskapet sätter nya krav på Sverige som kommer bidra till en förändring och utveckling. Diskussionen kring nya tekniska hjälpmedel och lösningar forstärker i takt med teknologiska framsteg, och det växer fram ett intresse om hur anpassade Försvarsmakten faktiskt är för ett medlemskap i Nato, och vilka eventuella komplikationer som kan uppstå, eller förändringar som kan behöva ske.

För att detta medlemskap och samarbete ska bli effektivt är också interoperabiliteten mellan organisationerna en viktig faktor. Det finns flertalet olika studentuppsatser som utforskar ämnet kring Svenska Försvarsmaktens interoperabilitet med Nato (se Rydh 2010; Fornesten 2019), både på undersökandet av doktriner och metoder, där interoperabiliteten antingen har varit av teknisk eller organisatorisk karaktär. Flertalet forskare lyfter olika argument för antingen teknisk och organisatorisk interoperabilitet (se: Dufour 2018; Møller 2019) och Paget (2016, s. 42) menar att forskning kring interoperabilitet övervägande har fokuserat på teknisk interoperabilitet och att en kulturell/organisatorisk interoperabilitet kan vara viktigare. Dufour (2018, s. 2) menar istället att interoperabilitetsproblematiken härstammar från att medlemsländer inom Nato utgår från olika teknologiska ståndpunkter, vilket skapar sprickor i kapaciteten mellan nationerna. Att kunna förstå varandra och arbeta tillsammans på samma nivå är grunden för när olika system och kulturer ska samarbeta mot samma mål (Schiller 2016, s. 104).

Tolk (2003) lyfter diskussionen från ett val av antingen teknisk eller organisatorisk interoperabilitet. Tolk (2003, s. 2) beskriver att relationen mellan teknologisk och organisatorisk interoperabilitet inte är proportionerlig eller linjär, och därför kan man inte heller tillskriva teknisk interoperabilitet som den enda indikatorn på interoperabilitet i stort; ledare med samma tekniska system kan ta helt olika beslut och ledare med inkompatibla tekniska system kan fungera väldigt bra tillsammans.

Natomedlemskapet innebär nu flera nya förutsättningar för svenska armén att förhålla sig till när interoperabiliteten ska stärkas mot Nato, och ett av de inriktande dokumenten för genomförandet av operationer inom Nato är *AJP-03, Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* (Nato 2019). Nytt från 2023 är Försvarsmaktens reglemente *Armé – Taktik 2023* som är skrivet innan Natointrädet men som är det övergripande dokumentet för taktiska beslut som är aktuellt för chefer inom armén (Försvarsmakten 2023, s. 6). Interoperabiliteten mellan dessa två doktriner kommer analyseras för att beskriva vilken nivå av samarbete som existerar idag, samt belysa vilka utvecklingsmöjligheter som finns för ett vidare samarbete.

3.1 TIDIGARE FORSKNING

Den tidigare forskningen kommer presentera några olika syner på balansen mellan teknisk interoperabilitet och kulturell, eller organisatorisk, interoperabilitet. Fokuset kommer ligga på att förklara vikten av teknisk och kulturell interoperabilitet samt balansen där emellan.

Dufour (2018, s. 2) menar att Nato potentiellt står inför en intern interoperabilitetsproblematik rörande medlemsländernas olika teknologiska utgångspunkter. Dufour menar att stora medlemsländer med en högre monetär kapacitet utvecklar nya och mer avancerade vapensystem med många olika kapaciteter – som högre precision och mörkerförmågor – samtidigt som andra medlemsländer inte i lika stor utsträckning utvecklar dessa förmågor. Sprickan däremellan leder då

till att alla medlemsländer inom organisationen inte kan samarbeta på samma villkor, och interoperabiliteten försämras. Dufour (2018, s. 2) skriver att förmågan att inhämta och bearbeta information snabbare än fienden på så sätt blir en av de viktigaste kapaciteterna för Nato, och att det kräver interoperabilitet på operationella och strategiska nivåer för jämföra och dela information tillsammans med samarbetspartners.

Møller (2019, s. 251) delar det argumentet, men utvecklar diskussionen från det tekniska perspektivet på interoperabilitet som Dufour (2018) har, genom att lyfta perspektivet på interoperabilitet på en organisatorisk nivå inom doktriner. Han skriver att Nato kan komma att få problem på grund av organisationens storlek, men att mindre samarbeten mellan närliggande stater blir ännu viktigare för att upprätthålla hastighet i agerande vid potentiella kriser. Møller (2019, s. 250-251) tittar närmare på interoperabiliteten mellan Sverige, Finland och Norge och menar att interoperabiliteten staterna mellan redan har goda förutsättningar att lyckas eftersom att Sverige och Finland – då utanför Nato – har anpassat sig till en Nato-standard, inom exempelvis ledning och gemensam teknisk utveckling, vilket gör att samarbetet med Norge – då Nato-medlem – blir enklare.¹

Schiller (2016, s. 105-106) delar Møllers (2019) argument, och beskriver att en anpassning till Nato-doktriner är en framgångsfaktor för Nato:s egna interna interoperabilitet mellan medlemsstater, men att Natos interna interoperabilitet behöver stärkas genom en tydligare och etablerad ledningsstruktur där alla medlemmar känner till och anpassar sig till rådande ledningsförhållanden genom tydliga gemensamma doktriner. Han menar att: för att en multinationell brigad ska fungera effektivt behöver det finnas doktriner på plats som förklarar hur samarbetet ska gå till, och att interoperabiliteten finns i staternas goda relationer, förståelse för varandras teknik, rutiner och egna doktriner (Schiller 2016, s. 104).

Schiller (2016, s. 108) lyfter en viktig aspekt av teknisk interoperabilitet: COP (Common Operational Picture) – eller gemensam lägesuppfattning – där han beskriver att sprickan mellan brigadstaben och underordnade staber uppkommer i och med teknologiska skillnader i informationsöverföringen. Om en stab jobbar analogt med radiokommunikation och en annan med digital lägesuppfattning skapas en spricka i interoperabiliteten; en lösning är enligt Schiller (2016, s. 108-109) att brigaden tillhandahåller ledningsstödsystem till sina underställda, men att det också skapar planerings- och logistikproblem. En annan lösning vore att den minsta gemensamma nämnaren styr vad som gäller, så att hela brigaden således skulle arbeta analogt.

Paget (2016, s. 42) fortsätter att underbygga argumentet att begreppet interoperabilitet övervägande har fokuserat på att förklara teknisk interoperabilitet, men att kulturell interoperabilitet till och med kan vara viktigare. Här särskiljer sig Paget (2016) genom att helt lägga fokuset på den mänskliga interoperabiliteten på alla nivåer (strategisk, operationell, taktisk). Han menar också att tekniska övertag kommer lyfta vissa nationer, men att ett antagande att det skulle finnas en motsvarande fördelaktig kultur skapar stora risker i samarbeten (Paget 2016, s. 48). Istället menar han att kulturella utbyten av information och erfarenheter är något som behöver finnas och genomföras fortlöpande inom samarbeten, för att således skapa rätt förutsättningar för förståelse sinsemellan (Paget 2016, s. 48).

Žotkevičiūtė-Banevičienė (2022) delar Pagets (2016) argument och undersöker specifikt Nato:s doktriner utifrån kulturell interoperabilitet. Žotkevičiūtė-Banevičienė (2022, s. 106) menar att den största anledningen till att det finns meningskiljaktigheter kring hur olika kulturer ska hanteras ligger i diffusa beskrivningar i Nato:s militära doktriner; således blir interoperabiliteten mellan olika

¹Det går även att anta att en interoperabilitet mellan Sverige och Nato genom detta anses vara stärkt.

kulturer inom organisationen ett problem. Fortsättningsvis beskriver hon att Nato bör lägga mer fokus på att inkorporera kulturella aspekter i sina doktriner för att öka förståelsen mellan medlemstaterna, och således också en interoperabilitet på Nato:s nivå (Žotkevičiūtė-Banevičienė 2022, s. 107-108).

3.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Den här studien syftar till att bidra till perspektivet på interoperabilitet som en kombination av organisatorisk och teknologisk interoperabilitet. Den kommer även att bidra till förståelsen för interoperabiliteten mellan Nato och Försvarsmakten genom att undersöka hur väl Natos doktrin för *AJP-03, Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* stämmer överens med Försvarsmaktens doktrin *Reglemente Armé - Taktik 2023*, med hjälp av en teori som beskriver hur teknologisk och organisatorisk interoperabilitet hänger samman och kan mätas. Studien kommer begränsas till att undersöka armén inom Försvarsmakten. Forskningsfrågan för studien blir därför:

- *Hur kan Layers of Coalition Interoperability beskriva likheter och skillnader mellan Nato och svenska arméns respektive doktrin, och vad säger det om interoperabiliteten där emellan?*

3.3 AVGRÄNSNINGAR

Studien kommer avgränsas till att beskriva likheter och skillnader för doktrinerna *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* och *Reglemente Armé - Taktik 2023*. Studien kommer därför endast kunna säga något om hur de stödjande dokumenten talar för en interoperabilitet och inte hur den faktiska målgruppen för dokumenten – militära chefer – kommer att samarbeta.

Studien kommer också avgränsas till att endast använda sig av Tolks (2003) teori om interoperabilitet och kommer inte att diskutera olika syner på exempelvis: hur olika politiska mål kan vara interoperabla med varandra, eller vad som definieras som interoperabilitet inom en informationsmiljö. För storleken på studiens skull kommer istället Tolks (2003) förslag av operationalisering – samt begreppen *kontinuitet och effektivitet* från Natos definition av interoperabilitet – att ligga till grund för analysverktyget.

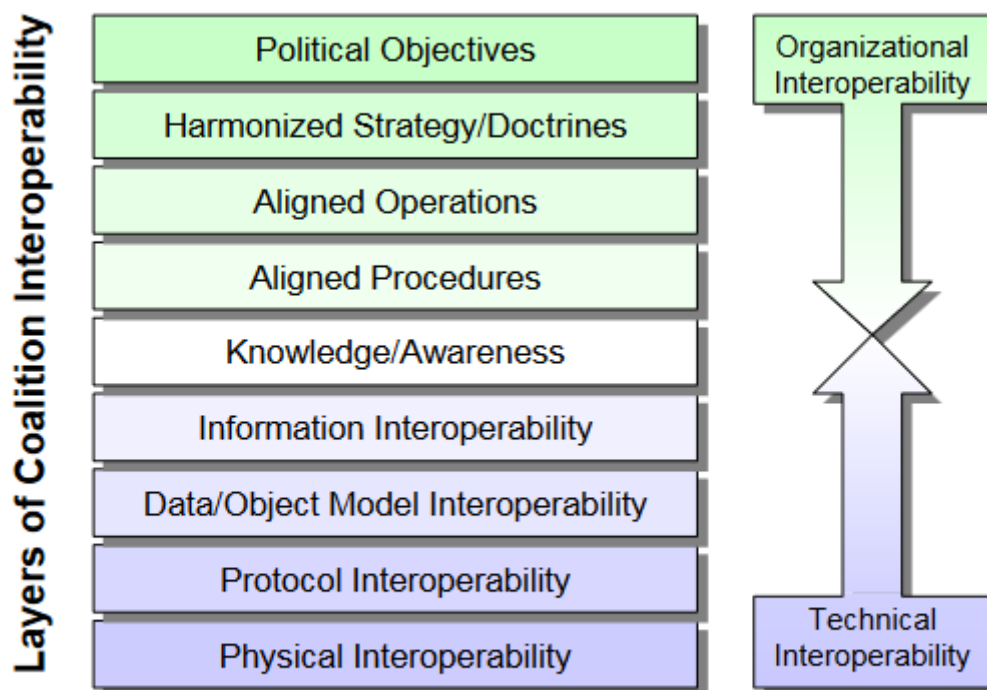
4 TEORI

4.1 LCI – LAYERS OF COALITION INTEROPERABILITY

Tolk (2003, s. 1) inleder med att skriva om hur interoperabiliteten inom en koalition är komplicerad, samt att teknologiska och organisatoriska aspekter båda har en stor påverkan på chanserna att skapa ett välfungerande samarbete. Vidare tar Tolk (2003) fram en modell för att beskriva teknologiska och organisatoriska framgångsfaktorer samt värdefulla faktorer för interoperabilitet inom en koalition.

Han beskriver att relationen mellan teknologisk och organisatorisk interoperabilitet inte är proportionerlig eller linjär, och därför kan man inte heller tillskriva teknisk interoperabilitet som den enda indikatorn på interoperabilitet i stort; ledare med samma tekniska system kan ta helt olika beslut och ledare med inkompatibla tekniska system kan fungera väldigt bra tillsammans (Tolk 2003, s. 2). Modellen delas in i 9 olika nivåer (presenteras grafiskt i figure 1, nedan): *Political Objectives, Harmonized Strategy/Doctrines, Aligned Operations, Aligned Procedures, Knowledge/Awareness, Information Interoperability, Data/Object Model Interoperability, Protocol Interoperability, and Physical Interoperability*. För att mäta interoperabiliteten inom varje nivå tillskrivs nivåerna olika mätvärden för interoperabilitet. Tolk (2003, s. 17) beskriver att modellen inte är tänkt att ersätta

tidigare ramverk för interoperabilitet, utan skapar en nivådimension som ska användas för att komplettera befintliga ramverk.

© 2002 VMASC

Figur 1 (Tolk 2003, s. 18)

Modellen ovan beskriver inte vad som skulle indikera nivåer av interoperabilitet, utan illustrerar en övergång mellan teknisk och organisatorisk interoperabilitet. Tolk (2003) rekommenderar själv att teorin ska användas tillsammans med andra teorier om interoperabilitet för att kunna beskriva interoperabiliteten inom nivåerna; teorin beskriver inte hur interoperabilitet inom ex: **Political Objectives**, kan mätas, utan endast hur den hänger samman med de andra nivåerna. Tolk (2003, s. 18-19) föreslår även en operationalisering genom att ge förslag på frågor som skulle kunna vara tecken på interoperabilitet på varje nivå:

“Political Objectives

- Do the partners share the same political values?
- Are the ethical backgrounds of the partners aligned?
- Are the partners aware of the political objectives of the coalition?

Harmonized Strategy/Doctrines

- Are the interoperability issues for aligned operations applicable on the strategic level?
- Are the cultural and social backgrounds of the partners aligned?

Aligned Operations

- Are the interoperability issues for aligned procedures applicable on the tactical/operational level?
- Are the military leaders and decision makers aware of the processes of the

coalition partners, e.g., through exchange programs of the military academies, cultural and political exchange programs, etc?

Aligned Procedures

Are the Rules-of-Engagements aligned within the tactical levels of the operations?

Are the tactics available in the form of military field manuals?

Are the field manuals supported by data or knowledge bases?

Are models or simulation systems available implementing the tactical procedures?

Is a communication infrastructure on the tactical level established?

Knowledge/Awareness

Is a common operational picture supported?

Is the agility of the battle sphere supported, e.g., by supporting M&S routines for courses-of-action analyses?

Are collaboration tools and collaborative environments supported, such as workflow management, tele- and videoconferencing, etc?

Are various views on the operation supported? Are these views harmonized and coordinated?

Information Interoperability

Can the procedures and models used to represent dynamical information mapped to each other?

Are the cause-effect-chains of the models presenting the information comparable? Can they be harmonized?

Data/Object Model Interoperability

Are standardized data element used for the data/information exchange?

Are (self-) explaining meta data available with the data that allow the mapping of the exchanged data elements to the data elements used in the participating systems?

Are Data Management Agencies established that are aware of the data and information presentation of the participating systems?

Is the meta data used to describe data and information standardized?

Protocol Interoperability

What communication protocols are supported on the C4ISR² network?

What kind of media suitable for data/information exchange can be read and analyzed?

Physical Interoperability

Is the system a stand-alone solution?

Can a procedure for data/information exchange be established (such as exchange of magnet tapes, disks, etc.)?

Is the system physically connected to the C4ISR network?"

² Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance

(Tolk 2003, s. 18-19)

Inom ramen för denna studie kommer dessa frågor att ligga till grund för analysverktyget. Detta anses lämpligt då Tolk (2003) utvecklat teorin från andra teorier om interoperabilitet.

5 METOD

Studien kommer genomföras genom en teorikonsumerande ansats, där Tolks (2003) teori som beskrivs ovan kommer användas för att skapa en förståelse för hur en interoperabilitet mellan Nato och Försvarsmaktens armé kan tolkas. Materialet som används är Natos *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* och Försvarsmaktens *Reglemente Armé – Taktik 2023*, dessa kommer redogöras för kort under **Doktriner som fall** nedan och kommer sedan analyseras genom att nyttja metoden kvalitativ textanalys. Hur denna analys kommer genomföras beskrivs nedan under **Forskningsdesign** och **Operationalisering**.

5.1 FORSKNINGSDESIGN

Syftet med studien är att granska nivån av teknisk och organisatorisk interoperabilitet mellan Nato och Försvarsmakten inom ramen för gemensamma operationer, och en kvalitativ forskningsdesign möjliggör för studien att tolka och jämföra mönster inom ett avgränsat område (Johannessen m.fl. 2020, s. 73). Studien kommer därför genomföras som en kvalitativ jämförande tvåfallsstudie med en teorikonsumerande ansats.

Den teorikonsumerande ansatsen innebär att studien ställer fallet i centrum för att förklara (Esaiasson m.fl. 2017, s. 42). Att studien genomförs som en tvåfallstudie baseras på att de dokument som valts som fall anses ha tillräckligt bra förklaringsvärde för att enskilt svara på forskningsfrågan, vilket kommer förklaras mer ingående under rubriken **Doktriner som fall**.

Studiens analys kommer vidare genomföras som en kvalitativ textanalys. En kvalitativ textanalys lämpar sig mest när syftet med analysen är att lyfta ur och beskriva meningen bakom texten och innehållet, samt att beskriva textens helhet genom att tolka meningarna; inte frekvens av, eller antal ord (Esaiasson m.fl. 2017, s. 211).

I denna studie lämpar sig därför kvalitativ textanalys bäst, då syftet är att lyfta hur doktrinerna beskriver vissa faktorer inom interoperabilitet utifrån Tolks (2003) teori där interoperabiliteten mäts utifrån de frågorna som presenterats under rubriken **Teori**. Exempelvis analyseras frågan: *”Is a common operational picture supported?”* på bäst sätt genom att lyfta hur en doktrin beskriver just en gemensam lägesbild, hur utförligt beskrivs det kring lägesbilden, vem ska ta del av den, beskrivs det överhuvudtaget hur den ska föras och delas? Dessa frågor hade inte besvarats av att endast föra upp frekvensen av hur ofta *”gemensam lägesbild”* och liknande ord förekommit i doktrinen. Under rubriken **Operationalisering** kommer frågorna att översättas, diskuteras och anpassas ytterligare för att uppnå en god begreppsvaliditet.

Kvalitativ textanalys kan vidare utföras på två huvudsakliga sätt: *systematiserande* och *kritiskt granskande*, där denna studie kommer att genomföra textanalysen genom att *systematisera*. *Systematiseringen* går ut på att förklara textens mening och kategorisera textens komplexa innehåll till tydliga kategorier, och en *kritiskt granskande* analys går ut på att lyfta olika argument och maktrelationer i texter (Esaiasson m.fl. 2017, s. 213-214). Studien syftar till att svara på nivån av interoperabilitet mellan Nato och Svenska armén vilket gör frågan till beskrivande och förklarande

genom kategorisering – inte argumenterande – vilket också gör att en *systematisering* anses lämpligast.

Analysen presenterar tillslut slutsatser från varje operationaliserad indikator och jämför sedan doktrinerna mot varandra.

Reliabiliteten inom en kvalitativ forskningsdesign kan vara problematisk på grund av att observationer ofta är värdeladdade och kontextberoende, vilket ställer krav på studiens transparens (Johannessen m.fl. 2020, s. 220). Studiens reliabiliteten stärks genom att empirin noggrant granskats och undersökts, samt att en tydlighet i operationalisering och analys eftersträvas.

5.1.1 Doktriner som fall

Studien kommer analysera två doktriner, Natos *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* och *Reglemente Armé – Taktik 2023*.

Nato (2019, s. (xi)) beskriver att doktrinen bygger på principerna för AJP-1 *Allied Joint Doctrine* och utgör grunden för alla Natos doktriner som omfattar genomförandet av gemensamma operationer (*Conduct of Operations*). Syftet med doktrinen beskrivs vara att ge chefer samt staber för gemensamma operationer inom Nato ett ramverk för att leda, koordinera och samordna verksamheten (Nato 2019, s. (xi)). Doktrinen riktar sig således främst till chefer och staber inom Nato, men fungerar samtidigt som ett vägledande dokument för multinationella operationer inom Nato, med utomstående nationer eller organisationer, och som referens för civila aktörer (Nato 2019, s. (xi)).

Doktrinen blir lämplig att nyttja för multinationella operationer eftersom den utgör grunden för gemensamma operationer inom Nato och är vägledande för multinationella staber och chefer (Nato 2019, s. (xi)).

Försvarsmakten (2023, s. 6) beskriver att organisationens doktrinen är uppdelad i *Militärstrategisk doktrin*, samt *Doktrin för gemensamma operationer*, och ett antal olika doktrintillägg för funktioner som ledning och underrättelse. *Reglemente Armé Taktik* är svenska arméns inriktning för genomförandet av markoperationer med brigad och division (Försvarsmakten 2023, s. 6). Tydligt beskrivet är även att reglementet är grunden för nationellt försvar, men också att det är en tydlig anpassning mot Nato och markoperationer med allierade förband (Försvarsmakten 2023, s. 6). Även Försvarsmakten (2023, s. 6) beskriver att dokumentet ska nyttjas tillsammans med andra dokument för planering och specifika funktioner för tillämpning vid specifika typförband eller staber.

Doktrinen lämpar sig bäst för analys av svenska armén inom ramen för multinationella operationer eftersom reglementet utgör grunden för arméns taktik inom ramen för markoperationer, samt att det beskriver en anpassning mot Nato (Försvarsmakten 2023, s. 6).

5.2 OPERATIONALISERING

Tolks (2003) teori bygger – som beskrivet under teorikapitlet – på att förklara en övergång mellan organisatorisk och teknisk interoperabilitet och hur de två olika sätten att förklara interoperabilitet hänger samman, där han själv också ger förslag på hur operationaliseringen kan genomföras.

Begreppsvaliditeten uppnås genom att Tolks (2003) egna förslag på operationalisering kommer tolkas och översättas. För att stärka begreppsvaliditeten har Handley (2013) nyttjat teorin i en senare studie, och operationaliserat den genom att tillföra andra teorier och skapat ett ramverk inom vilket studien utförs. Det som blir viktigt för denna studie är främst att författaren valt att både nyttja teorins egna definitioner av nivåerna och lyfta ur vissa nivåer helt, vilket denna studie också kommer

göra. Kopplat mot resonemangsvaliditet skriver Esaiasson m.fl. (2017, s. 61) att detta sätt att operationalisera en teori kan vara fördelaktigt eftersom man då jobbar kumulativt och att sådana operationaliseringar i bästa fall också blivit ordentligt granskade. De påpekar samtidigt rimligheten i operationalisering fortfarande behöver granskas inom ramen för en ny studie, vilket denna studie kommer ta i beaktning genom att varje översättning och tolkning av operationaliseringen beskrivs (Esaiasson m.fl. 2017, s. 61).

Nedan presenteras alla nio nivåer från teorin, och varje fråga under nivåerna kommer övervägas som en realistisk indikator hos en doktrin, och antingen uteslutas från studien på grund av dess undermåliga förklaringsvärde eller översättas och slutligen bilda analysverktyget.

Political Objectives (Politiska målsättningar):

Political Objectives översätts till *Politiska målsättningar*. Den första frågan som behandlar om båda parterna delar politiska åsikter, är en indikator som kan vara svår att tolka utifrån en doktrin, men som kommer inkluderas eftersom att det anses vara en viktig indikator på politiskt strategisk nivå. Den andra frågan kommer uteslutas från studien, då parternas etniska bakgrunder anses vara svårtolkad utifrån fallet av doktriner, och inte tillämplig i studien. Den sista frågan om parterna anses behöva vara medvetna om varandras politiska målsättningar, är en viktig indikator för den aktuella nivån, då strategiska syften är grunden till en omsättning av operativa målsättningar (Försvarsmakten 2023, s. 27). Frågorna kommer operationaliseras tillsammans och bilda en fråga om förståelse för andra allierades politiska målsättningar.

Indikatorerna operationaliseras som:

Politiska målsättningar:

- *Beskrivs en förståelse för allierades politiska målsättningar?*

Harmonized Strategy/Doctrines (Koordinerad strategi):

Harmonized Strategy/Doctrine översätts här till *Koordinerad strategi*, och den andra frågan utesluts från operationaliseringen på grund av att parternas olika kulturella och sociala bakgrunder inte anses tillämpliga för en analys av doktriner. Därav kommer den första frågan operationaliseras, och indikatorn blir:

Koordinerad strategi:

- *Beskrivs interoperabilitet på en strategisk nivå?*

Aligned Operations (Gemensamma operationer):

Aligned Operations översätts till *Gemensamma operationer*. Studien kommer inte att behandla eventuella utbyten mellan parterna och därför kommer den andra frågan endast att omfatta om militära ledares förståelse för parternas metoder. Utöver det anses båda frågorna ovan vara relevanta för studien och operationaliseringen.

Indikatorn operationaliseras således till:

Gemensamma operationer:

- *Beskrivs interoperabilitet på en taktisk och operationell nivå?*

- *Hur beskrivs militära ledares förståelse för parternas militära olikheter?*

Aligned Procedures (Gemensamma metoder):

Aligned Procedures översätts till *Gemensamma metoder* och refererar till parternas olika sätt att samordna och koordinera metoder för exempelvis: insatsregler (*Rules-of-Engagement*) och gemensamma kommunikationsnät. Tolk (2003, s. 19) presenterar fem olika exempel på frågor ovan som är specifika och har relevans för studien, men kommer sammanfattas och operationaliseras till två frågor. Den första och femte frågan nyttjas i sin helhet kring gemensamma insatsregler och kommunikationsnät; frågorna två, tre och fyra, som alla behandlar gemensamma taktiska metoder, bedöms omhändertaras av andra nivåer i operationaliseringen.

Gemensamma metoder:

- *Beskrivs nyttjandet av gemensamma insatsregler?*
- *Beskrivs en tillgänglighet till ett gemensamt kommunikationsnät?*

Knowledge/Awareness (Gemensam förståelse):

Knowledge/Awareness översätts till *Gemensam förståelse*. På denna nivå kommer en gemensam förståelse för lägesbilden och en struktur för gemensamma samarbeten mellan parterna behandlas; hur beskrivs metoderna för gemensamma övningar; hur väl stämmer de överrens med varandra? Alla frågor anses här vara tillämpbara, där den första operationaliseras till en egen fråga kring gemensam lägesbild, och de andra tre sammanfattas till en fråga om gemensamma övningar.

Gemensam förståelse:

- *Beskrivs det hur en gemensam lägesbild ska uppnås?*
- *Beskrivs metoder för gemensamma övningar?*

Information Interoperability (Gemensam information):

Information Interoperability översätts till *Gemensam information* och kommer behandla hur doktrinerna beskriver möjligheten till att dela information mellan parter. Fokuset ligger här på att identifiera interoperabiliteten i informationen som delas mellan parter; hur anpassar sig parterna beroende på tekniska förutsättningar; förhåller sig parterna till metoder för informationsöverspridning på samma sätt? Båda frågorna från teorin nyttjas under nivån och operationaliseras till en fråga nedan:

Gemensam information:

- *Hur beskrivs strukturen för informationöverspridning mellan parter?*

Data/Object Model Interoperability (Gemensam data):

Data/Object Model Interoperability översätts till *Gemensam data* och kommer behandla om doktrinerna nämner någon form av teknisk interoperabilitet kopplat till hur data och information ska delas mellan parterna, till skillnad från det organisatoriska synsättet inom ramen för ***gemensam information*** ovan. Denna nivå kommer operationaliseras till en fråga då specifik information kring tekniska data anses vara svårtillämpad på doktriner.

Gemensam data:

- *Beskrivs standardiserade metoder för dataöverföring?*

Protocol Interoperability:

Denna nivå kommer att uteslutas helt från studien på grund av två anledningar: protokoll och stöd för protokoll inom ramen för nätverk anses inte tillämpbart på en analys av doktriner. Båda doktrinerna beskriver att de utgör grunden och beskriver övergripande kring operationer och behöver kompletteras med handböcker för att kunna beskriva detaljer för funktioner, som

exempelvis protokoll (Försvarsmakten 2023, s. 6; Nato 2019, s. (xi)).

Hur interoperabilitet mellan media och data beskrivs kommer att behandlas inom ramen för nivån **Gemensam data** och frågan på denna nivå kan således uteslutas.

Physical Interoperability:

Physical Interoperability kommer helt att uteslutas från studien på grund av att de frågorna som Tolk (2003, s. 18-19) beskriver för denna nivå anses omhändertas av andra nivåer. Frågorna för om det finns möjligheter och metoder för informationsöverföring kommer behandlas inom nivån **Gemensam information**. Frågan om fysisk dataöverföring är möjlig – om sådana möjligheter beskrivs – kommer att behandlas av **Gemensam data** och standardiserade metoder för informationsöverföring.

5.3 ANALYSVERKTYG

Här presenteras en sammanställning av frågorna som operationaliserats ovan.

Analysverktyget består av sju nivåer med tio frågor redovisat nedan:

Politiska målsättningar:

- Beskrivs en förståelse för allierades politiska målsättningar?

Koordinerad strategi:

- Beskrivs interoperabilitet på en strategisk nivå?

Gemensamma operationer:

- Beskrivs interoperabilitet på en taktisk/operationell nivå?

- Hur beskrivs militära ledares förståelse för parternas militära olikheter?

Gemensamma metoder:

- Beskrivs nyttjandet av gemensamma insatsregler?

- Beskrivs en tillgänglighet till ett gemensamt kommunikationsnät?

Gemensam förståelse:

- Beskrivs det hur en gemensam lägesbild ska uppnås?

- Beskrivs metoder för gemensamma övningar?

Gemensam information:

- Hur beskrivs strukturen för informationöverspridning mellan parter?

Gemensam data:

- Beskrivs standardiserade metoder för dataöverföring?

Förutom att analysen utgår från teorins sju operationaliserade nivåer, kommer också två begrepp vara viktiga för att avgöra graden av interoperabilitet som beskrivs i för varje nivå: *Kontinuitet & effektivitet*. Denna klassificering görs för att skapa en bättre förståelse för analysresultatet.

Begreppen har översatts från Natos beskrivning av interoperabilitet: "... the ability of the forces provided to operate together coherently, effectively and efficiently." (Nato, 2017, s. (1-2)); där *coherently* översätts till *kontinuitet* och *effectively and efficiently* översätts till *effektivitet*. Dessa två begrepp tillskrivs sedan *låg*, *medel* eller *hög* beroende på kriterierna enligt tabell (1) inom varje enskild nivå i analysverktyget. För att nivå ska kunna tillskrivas någon form av interoperabilitetsgrad krävs det således också att nivån återfinns beskriven i doktrinerna. Om ingen av doktrinerna beskriver något för exempelvis nivå **Gemensamma metoder** betyder det att nivån inte återfinns, och en klassificering kan ej genomföras.

Låg innebär för *kontinuitet* att doktrinerna beskriver olika förhållningssätt i relation till varandra. Medel innebär att doktrinerna delar många beskrivningar men att vissa luckor finns, som skulle kunna vara problem för interoperabiliteten. Hög innebär således att doktrinerna beskriver likadana förhållningssätt.

Låg innebär för *effektivitet* att ingen av doktrinerna visar några tecken på anpassning eller flexibilitet mot den andra. Medel innebär att en av doktrinerna visar tecken på att anpassa sig efter den andra. Hög innebär att båda doktrinerna visar tecken på flexibilitet och anpassning mot varandra.

Tabell 1

	<i>Låg</i>	<i>Medel</i>	<i>Hög</i>
<i>Kontinuitet</i>	Doktrinerna beskriver olika eller inget förhållningssätt inom en nivå	Doktrinerna beskriver liknande förhållningssätt inom en nivå, men med utrymme för misstolkning	Doktrinerna beskriver väldigt liknande förhållningssätt inom en nivå
<i>Effektivitet</i>	Ingen beskrivning av anpassning eller flexibilitet	Doktrinerna beskriver endast en anpassning mot ena eller andra parten	Doktrinerna beskriver en ömsesidig anpassning mot varandra

5.4 FORSKNINGSETIK

Forskningsetiska problem som direkt eller indirekt berör människor under datainsamling, observation eller intervjuer, behöver omhändertas och bedömas utifrån etiska regelverk (Johannessen m.fl. 2020, s. 74). Denna studie tar bort riskerna för påverkan på enskilda individer genom att utgå ifrån vald metod som textanalys av officiellt utgivna dokument.

Studien kan ha en risk att förvränga uppfattningen om organisationer eftersom att den syftar till att beskriva hur väl två doktrinerna från olika organisationer samarbetar. Johannessen m.fl. (2020, s. 75) beskriver att en kunskapsförmedlan som har en tendens till att förvränga verklighetsuppfattning kan förändra vanor och beteendemönster. Denna risk minimeras med en tydlig transparens i återgivning av källor och citeringar, med tydliga avgränsningar för vad doktrinerna beskriver och vad som tolkas inom ramen för studien.

6 ANALYS

Här presenteras resultatet för analysen på varje nivå, som avslutas med en sammanställning.

Politiska målsättningar:

- Beskrivs en förståelse för allierades politiska målsättningar?

Natos inställning till förståelsen av både interna och externa parters individuella politiska målsättningar grundar sig i organisationens principer för gemensamma och multinationella operationer. Den första principen – *Unity of effort* – beskrivs som viktig för att militära ledare ska kunna leda olika staters militärer, med varierande tillgång till teknik och olika syner på målsättningarna med operationen, och skapas genom en gemensam planering, kommunikation och samordning med involverade parter på alla nivåer (Nato 2019, s. (1-9)).

Nato (2019, s. (2-5)) beskriver också "*Politisk vilja*" inom kontexten för utmaningar med multinationella operationer. Den politiska viljan definieras som staternas och politikernas egenintresse för deras politiska målsättningar, och beskrivs som eventuellt problematiskt när parter intressen förändras eller varierar, vilket skulle kunna innebära förändringar i staters bidrag till operationer eller oenigheter stater emellan (Nato 2019, s. (2-5)). Detta beskrivs också som en faktor som militära chefer i Nato behöver vara medvetna om inom multinationella operationer, för att kunna hantera de konsekvenser som varierande bidrag av trupp kan innebära (Nato 2019, s. (2-6)).

En förståelse för att både medlemsstater och utomorganisatoriska stater har olika och varierande politiska målsättningar finns således beskrivet i texten både genom den så kallade *politiska viljan* och principerna för multinationella operationer. Staternas egna politiska viljor beskrivs som att de kan eventuellt bli problematiska i vissa situationer, men Nato är också tydliga med att detta hanteras genom att *The North Atlantic Council (NAC)*³ skapar en gemensam målsättning tillsammans med medlemsstater och som är övergripande (2019, s. (2-5)). Det är mot denna gemensamma målsättning operationerna sedan utförs.

Nato (2019, s. (2-2)) nämner också att olika parter politiska målsättningar tas i beaktan vid exempelvis involvering av parter som är oberoende Nato, vilket samordnas utav NAC.

Nato beskriver sammantaget att de **politiska målsättningarna** inom ramen för operationer först och främst hanteras inom NAC på en högre nivå, men att militära chefer behöver förstå vikten av att kunna ta hänsyn till parter olikheter och skilda målsättningar för att eventuellt ta hand om konsekvenserna som beskrivs, exempelvis nationers varierande bidrag till operationer (Nato 2019, s. (2-5)).

Tillskillnad från Natos doktrin, kan en förståelse för allierades **politiska målsättningar** inte direkt utläsas ur Försvarsmaktens doktrin *Reglemente Armé -Taktik 2023*. Återkommande är dock beskrivningen av vikten av förståelse för överordnade militära chefers målsättningar; vilket kan tolkas som både omfattande Natos målsättningar med operationer, men också som allierades målsättningar i det fall Försvarsmakten skulle delta i multinationella operationer (Försvarsmakten 2023). Nedan sammanfattas vad Försvarsmakten skriver kring den förståelsen.

Reglemente Armé – Taktik 2023 är en inriktning till det nationella försvaret men samtidigt också en tydlig anpassning mot en interoperabilitet med Nato inom markoperationer (Försvarsmakten 2023, s. 6). Försvarsmakten (2023, s. 18) redogör för sin ledningsfilosofi – *uppdragstaktik* – vars innebörd är att chefer på alla nivåer ska ha en förståelse för överordnade målsättningar och syften; och där igenom kunna agera på initiativ. Över- och underordnade chefer ska genom dialog med varandra komma fram till uppdragets lösning, och handlingskraften nås genom att syftet och målsättningarna med uppdraget står i centrum (Försvarsmakten 2023, s. 19-20). För att hantera stridens dynamik ska målsättningar diskuteras med överordnade chefer över tid, vilka sedan formulerar målsättningarna olika beroende på situation och behov (Försvarsmakten 2023, s. 81).

Försvarsmakten (2023, s. 163) beskriver att kapaciteten till att ingå i en multinationell operation ska finnas, och att multinationella operationer i andra lands territorium ställer vissa krav så som: logistiska utmaningar till följd av längre försörjningslinjer; lokal samverkan och en förståelse för civilläget; samträning, förberedelser och planering med allierade. Andra grundläggande

³ Natos beslutande organ

framgångsfaktorer för multinationella operationer beskrivs omfatta: goda relationer till allierade, kunskap och en vilja att lära sig om allierade doktriner och förmågor (Försvarsmakten 2023, s. 164).

Avsaknaden av politiska målsättningar i Försvarsmaktens doktrin tolkas inte direkt som ett problem med interoperabiliteten, då Natos (2019, s. (2-5)) egna beskrivning av den politiska interoperabiliteten är att den sker högre upp än på operativ nivå. Doktrinerna skiljer sig dock i att Nato (2019, s. (2-6)) beskriver att olikheter kring politiska målsättningar är något militära chefer behöver ha en förståelse för; något Försvarsmakten (2023, s. 18) endast berör genom att förklara att deras ledningsfilosofi innebär en förståelse av högre nivåer, men som sedan lämnar tolkningen åt cheferna.

Kontinuiteten tolkas som *medel* eftersom att Försvarsmakten och Natos beskrivningar i doktrinerna inte talar emot varandra, men att vissa delar behöver tolkas utifrån chefs perspektiv, framförallt inom ramen för Försvarsmaktens (2023) doktrin.

Effektiviteten tolkas som *hög* eftersom att båda doktrinerna talar för en förståelse och flexibilitet mot varandra, dock Försvarsmakten mer mot Nato än vice versa.

Koordinerad strategi:

- Beskrivs interoperabilitet på en strategisk nivå?

Det finns likheter mellan hur Nato beskriver de politiska målsättningarna och militärstrategiska interoperabilitet. I stora delar utav texten beskrivs just samarbeten och gemensam planering på en strategisk nivå som en process som sker inom NAC (Nato 2019, s. (2-5)).

Natos militära struktur delas in i två delar: *Nato Command Structure (NCS)* och *Nato Force Structure (NFS)*. *NCS* beskrivs som Natos stående militära kapacitet bestående av både staber och trupp, och *NFS* beskrivs som en mer sammansatt militär kapacitet bestående av allierade staters staber och trupp (Nato 2019, s. (1-3)).

Vidare beskriver också Nato (2019, s. (1-7)) att *NFS* ska kunna agera självständigt från andra nationer, genom en tydlig och transparent överrensommelse mellan *SACEUR (Supreme Commander Europe)*, värdnationen för operationen och allierade nationer som skapar en gemensam struktur för ledning, tekniska förutsättningar, träning och operationsplanering; före, under eller efter fred, kris eller konflikt.

Kring ***strategisk interoperabilitet*** finns dm.fl.itså tydligt beskrivet att Natos förband och militära trupp ska ha kapaciteten att anpassa sig efter och arbeta tillsammans med en värdnation inom ramen för operationer oavsett om det råder fred eller konflikt.

Kring risker med multinationella operationer beskriver Nato (2019, s. (D-1)) bland annat att en sammanhållning mellan parter på både en militär- och politiskt strategisk nivå är viktigt för att minimera risken för att parter ska bli oense sinsemellan. Och att vissa risker kan uppstå inom multinationella operationer, när de militärstrategiska målsättningarna är otydliga eller odefinierade, som att nationella intressen och olika politiska viljor får ett större genomslag (Nato 2019, s. (D-2)-(D-3)). Nato uppmanar då militära chefer att i en sådan strategisk kontext, ta hänsyn till nationella intressen inom ramen för strategisk planering.

Här påvisar Nato en flexibilitet då de tar i beaktan att det finns situationer då NACs fastställda gemensamma målsättningar inte kan eller kommer följas.

Försvarsmakten (2023) beskriver inte den strategiska interoperabiliteten utförligare än det som berörts på den förra nivån. Det vill säga att Försvarsmakten (2023) beskriver en förståelse för högre

chefers målsättningar inom operationer och en vilja att, med goda relationer och kunskap om allierade, samarbeta och ingå i multinationella operationer.

Denna nivå tolkas således likadant som **politiska målsättningar**:

Kontinuiteten tolkas som *medel* eftersom att Försvarsmakten och Natos beskrivningar i doktrinerna inte talar emot varandra, men att vissa delar behöver tolkas utifrån chefers perspektiv.

Effektiviteten tolkas som *hög* eftersom att båda doktrinerna talar för en förståelse och flexibilitet mot varandra, dock Försvarsmakten mer mot Nato än vice versa.

Gemensamma operationer:

- Beskrivs interoperabilitet på en taktisk och operationell nivå?

Ledningsförhållanden på en operationell nivå beskrivs under dokumentets beskrivning av den fundamentala byggstenen *Nato Command Structure*. Där det beskrivs att planering och ledningen av Nato-operationer faller på *SACEUR*, som i sin tur arrangerar ledningsförhållanden på både en operationell och taktisk nivå, efter godkännande av NAC (Nato 2019, s. (1-4)).

Nato (2019, s. (2-4)-(2-5)) beskriver att varje allierad part ska skicka en representant med bred kunskap och förståelse, tillsammans med specialiststöd från specifika funktioner som exempelvis underrättelse eller indirekt bekämpning, med syftet att kunna vara delaktig i planeringen för gemensamma operationer. Nato (2019, s. (2-6)) beskriver också att interoperabilitet inom multinationella operationer inkluderar förutbestämda metoder som baseras på doktriner, som upprätthålls och utvecklas genom träning och övning.

Sammantaget kan detta tolkas som att Nato förstår vikten av interoperabilitet mellan olika allierade men att interoperabiliteten först beskrivs från ledningen av operationen, och inte på en taktisk nivå.

Försvarsmakten beskriver tydligt att inom multinationella operationer så tillämpas lednings- och lydadsförhållanden enligt aktuell utgåva av Natos *AJP-3 Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations* (Försvarsmakten 2023, s. 165); detta tolkas som bidragande till interoperabiliteten och *effektiviteten*, då militära chefer inom Försvarsmakten ges tydliga förutsättningar för att lyckas inom ett samarbete tillsammans med andra nationer. Försvarsmakten (2023, s. 176) beskriver också att arméstab och division ska kunna använda Natos *Tactical Planning for Land Forces* vid planering av markoperationer.

Försvarsmakten (2023, s. 121) beskriver divisionen och brigaden som högre förband, vars uppgift är att uppnå taktiska och operativa målsättningar. Operationskonsten syftar till att binda samman de militärstrategiska målsättningarna med den taktiska nivån i gemensamma operationer (Försvarsmakten 2023, s. 27). En beskrivning återkommer ett par gånger, vilken är divisionens och brigadens kapacitet till att underställas, leda underställda och understödja andra allierade förband (Försvarsmakten 2023, s. 163); vilket tolkas som en tydlig vilja och ambition att skapa interoperabilitet även på taktisk nivå. Dokumentet ägnar också sju sidor till att beskriva hur armén ska arbeta inom multinationella markoperationer, med specifika beskrivningar av konfliktnivåer och principer för markoperation tagna direkt ur Natos doktriner (Försvarsmakten 2023, s. 160-166). Försvarsmakten (2023, s. 165) menar att; för att bidra till en högre interoperabilitet behöver samarbetet redan finnas när en operation inleds, att armén ska skaffa sig förmåga att fullt ut kunna nyttja de förband som underställs dem, samt att samverkansofficerare har hög kompetens och förståelse för internationella metoder.

Försvarsmakten (2023, s. 171) beskriver att samverkansofficeraren representerar sin egen chef och ska vara väl insatt i det egna uppdraget, samt ha en god förståelse för det egna förbandets

verksamhet. Denna beskrivning tolkas som att den stämmer väl överrens med Natos beskrivning av allierad parts representant, som kunnig och med bred förståelse (Nato 2019, s. (2-4)-(2-5)).

Det förekommer också – i samband med beskrivning av stridsuppgifter – att Natos beskrivning av stridsuppgifter ska kunna ersätta de svenska, att de inte kan översättas direkt utan att chefer behöver lära sig dem för att kunna arbeta tillsammans med utländska förband, och följs upp med en referens till det aktuella dokumentet *STANAG 2287* (Försvarsmakten 2023, s. 86). Nato som begrepp nämns återkommande genom hela dokumentet och likt beskrivet ovan återfinns ofta också en översättning av varje metod till motsvarande metod inom Nato (Försvarsmakten 2023).

Försvarsmakten (2023) nämner en anpassning mot ett samarbete med Nato återkommande genom hela dokumentet. Detta tolkas som att ambitionerna finns för interoperabilitet med allierade med tydliga beskrivningar av att Natos metoder ska anammas och vilka principer som är viktiga vid operationer tillsammans med andra nationer. Det finns fler beskrivningar av att samarbeten och principer ska kunna nyttjas på operativ nivå, än på taktisk nivå; i detta fall kan det tolkas som att dokumentet beskriver större ambitioner att vara interoperabel på en operativ nivå.

Men med tanke på att Försvarsmakten (2023, s. 18-20) beskriver att deras ledningsfilosofi grundar sig på förtroende, ansvar och initiativ, och att dokumentet i sin helhet riktar sig till chefer av högre förband (Försvarsmakten 2023, s. 6), går också avsaknaden av beskrivningen av interoperabilitet på en taktisk nivå att tolka som att chefer på lägre nivå ges utrymme för att ta mer initiativ och vara mer flexibla.

- Hur beskrivs militära ledares förståelse för parternas militära olikheter?

Nato (2019, s. (2-4)) nämner att interoperabiliteten mellan stater inom multinationella operationer är beroende av att varje deltagande nation känner till varandras kapaciteter och intentioner, vilket ska uppnås genom etablerad kommunikation nationerna emellan. Nato (2019, s. (2-6)-(2-7)) skriver också att angående insatsregler ska nyttjas av multinationell trupp men beskriver också att andra nationer kan ha utvecklat egna regler, vilka behöver kommuniceras med NAC. Detta tolkas som att Nato beskriver förståelsen för olikheter som viktig, och att chefer kommer att behöva ta dessa olikheter i beaktan vid ledning av operation.

Försvarsmakten (2023, s. 164) nämner också att kunskap om allierade är en viktig princip för multinationell interoperabilitet, och att det är positivt för ett samarbetet att chefer sätter sig in i andra nationers doktriner och militära förmågor. I stort är det inte mycket att gå på men tyder på att både Nato och Försvarsmakten är öppna för att andra nationer kan tänka annorlunda än de själva.

Sammantaget för **gemensamma operationer**:

Inom ramen för *kontinuiteten* finns det både bidragande och icke bidragande aspekter för interoperabilitet. Båda doktrinerna beskriver uttryckligen vikten av att skicka representanter till andra parter; Nato (2019, s. (2-4)-(2-5)) som specialiststöd med bred kunskap; Försvarsmakten (2023, s. 165) som samverkansofficerare. Där doktrinerna skiljer sig åt är framförallt när Nato (2019) lägger en större vikt vid samarbeten på operativ nivå, samtidigt som Försvarsmakten (2023, s. 163) uttrycker ambitioner att samarbete på både operativ och taktisk nivå. Tolkningen som sker är att *kontinuiteten* tolkas som *medel* eftersom många delar av doktrinerna beskriver liknande förhållningssätt, men med oenigheter kring taktiska samarbeten.

Effektiviteten tolkas som *medel* eftersom att Försvarsmakten är beredda att helt anamma Natos stridsuppgifter och ledningsförhållanden, vilket skulle tala för övervägande anpassning mot Nato från Försvarsmaktens håll, och inte en ömsesidig anpassning mot varandra. Båda doktrinerna nämner

vikten av chefers förståelse för de allierades olikheter, och tolkas inte som övervägande för en ömsesidig anpassning mot en *hög effektivitet* då båda doktrinerna endast nämner det som en princip och går vidare.

Gemensamma metoder:

- Beskrivs nyttjandet av gemensamma insatsregler?

Nato (2019, s. (2-6)) skriver att insatsregler (*ROE: Rules of Engagement*) ger chefer på alla nivåer en uppfattning om det juridiska läget och att dessa regler tas fram under planeringen, samt finns färdiga innan operationer. Nato beskriver att multinationella trupper ska om möjligt använda sig av gemensamma insatsregler, men att vissa nationer har utvecklat egna, mer åtstramade, insatsregler utöver Natos, vilka ska kommuniceras till NAC för att göra det möjligt för Nato och allierade att ta hänsyn till dem (Nato, 2019, s. (2-7)).

Gemensamma insatsregler beskrivs således inte som ett krav utan istället som eftersträvansvärt; Nato är samtidigt tydliga med att deras insatsregler är en lägsta nivå och att om en nation har invändningar tas det upp i det beslutande organ NAC (Nato, 2019, s. (2-7)).

Försvarsmakten (2023) nämner inget specifikt om gemensamma insatsregler, utan tolkningen baseras istället på det som tidigare beskrivits kring viljan och ambitionen att anpassa verksamheten för att kunna delta i multinationella operationer.

Försvarsmakten (2023, s. 163) beskriver bland annat kring multinationella markoperationer att:

”Olika nationer har olika kultur och kan tillämpa ledningsfilosofi och doktrin på olika sätt. Det ställer krav på att de gemensamma förutsättningarna för markoperationen förtydligas och förklaras.”

Vilket innebär att tolkningen är att Försvarsmakten (2023) anpassar sig till Natos insatsregler och ser till och med sådana gemensamma förutsättningar som ett krav för multinationell interoperabilitet. Detta tyder på att *Effektiviteten* som *medel* får ett större förklaringsvärde.

- Beskrivs en tillgänglighet till ett gemensamt kommunikationsnät?

Nato (2019, s. (1-6)) beskriver att i deras grundstruktur ingår stab och tre signalbataljoner som har det övergripande ansvaret för all kommunikation- och informationssystem inom ramen för Nato-operationer. Vidare beskrivs Nato (2019, s. (1-14)) att strategisk kommunikation ska omhändertas av militära chefers beslut samt planeringen och utförandet av operationer. Nato (2019, s. (1-18)-(1-19)) beskriver även att de har tillgång till begränsade satellitresurser, men att – beroende på vilka allierade som är involverade – kan tillgången till sådana resurser vara fördelaktig för delandet av information i allmänhet, då också som ett gemensamt kommunikationsnät.

Det framgår alltså av Natos beskrivning att de anser sig ha kapaciteten till att upprätta ett eget kommunikationsnät, men att allierade parter förväntas bidra med sina egna kapaciteter för att göra det effektivare. Det argumentet stärks vidare när Nato (2019, s. (2-2)-(2-3)) beskriver att både de själva och allierade nationer har ett ansvar att – inför en formering till en *Joint Task Force*⁴ – ta reda på information kring vilka begränsningar och möjligheter som finns för interoperabilitet i en sådan struktur, däribland hur kommunikationen ska upprättas, och att den ska kunna föras på engelska.

⁴ En sammansättning av specialiserade förband för en specifik operation med bidrag från både medlemsnationer och Natos egna stående förband (Nato 2019, s. (2-1)).

Nato (2019, s. (2-4)) är även tydliga med att en effektiv koordinering av alla inblandade parter är beroende av etablerade gemensamma kommunikationsnät, där varje lands militär har olika kompositioner.

Tillgängligheten till ett gemensamt kommunikationsnät kan således tydas som viktigt för ett fungerande samarbete inom operationerna, men att Nato samtidigt förstår att många olika nationer också innebär många olika tekniska lösningar och system. Det framgår inte av dokumentet på vilka nivåer detta gemensamma kommunikationsnät kan vara interoperabelt; vilket kan tolkas som att Nato vill bära ansvaret för kommunikationen, men är öppen för att kommunikationsnätet kommer behöva anpassas specifikt inom enskilda operationer.

Försvarsmakten (2023, s. 178) beskriver att arméns ledningssystem bygger på att ledningsförbanden är anpassade efter den ledningsnivå de arbetar på, och att de är relativt autonoma i form av skydd och metoder. Försvarsmakten (2023, s. 179) skriver tydligt att högre chef har ett ansvar att tillhandahålla möjligheten att ansluta underställda chefer till gemensamma kommunikationsnät. Utöver det beskrivs även ett gemensamt nätverk som viktigt för luftförsvar (Försvarsmakten 2023, s. 49). Själva ledningssystemet ska anpassa efter chefens behov så som: informationsutbyte inom förband och mot sidoordnade chefer; eller mot högre chefs behov av kommunikationsnät (Försvarsmakten 2023, s. 209). Det beskrivs även att armén bör ha metoder och materiel som är kompatibla med internationella samarbetspartners, men att förband på brigadnivån och lägre utgår i första hand efter svenska procedurer (Försvarsmakten 2023, s. 165). Det framgår även likt innan att svenska förband med kontakt till utländska förband ska ha kapacitet till att föra kommunikationen på engelska och med begrepp ur Natos doktriner (Försvarsmakten 2023, s. 86).

En chef måste här tolka vilket behov som ska prioriteras, och sammantaget med den viljan och ambitionen Försvarsmakten (2023) beskriver att kunna samarbeta med andra nationer, och en ledningsfilosofi som innebär ansvarstagande och initiativtagande för chefer tolkas frågan om ett gemensamt kommunikationsnät som något eftersträvansvärt för att möjliggöra kontakt med andra förband, och att materiel samt metoder bör vara kompatibla med samarbetspartners.

Sammantaget för **gemensamma metoder** tolkas *kontinuiteten* som *hög* eftersom att båda doktrinernas beskrivningar av gemensamma kommunikationsnät och insatsregler stämmer väl överens med varandra.

Effektiviteten tolkas här som *hög*. Trots Försvarsmaktens tydliga anpassning mot Nato när det gäller insatsregler, finns det fler tecken på en beskrivning som tolkas som positivt för ömsesidig interoperabilitet och flexibilitet när det kommer till gemensamma kommunikationsnät; exempelvis Natos (2019, s. (2-2)-(2-3)) beskrivning att kunna vara anpassningsbara till andra nationers resurser; eller Försvarsmaktens (2023, s. 209) beskrivning av att materiell (teknisk) interoperabilitet ska finnas mot internationella samarbetspartners.

Gemensam förståelse:

- Beskrivs det hur en gemensam lägesbild ska uppnås?

Nato (2019, s. (3-7)) beskriver en gemensam lägesbild (*COP: Common Operational Picture*) som en sammanfattad beskrivning av information relevant för operationen i ett givet tillfälle som syftar till att ge alla inblandade en uppfattning av läget. En sådan lägesbild ska – om möjligt – delas med respektive multinationell stab, där metoder för informationsöverföringen är beroende på nivån av interoperabilitet från Nato till staben (Nato 2019, s. (3-7)). Nato (2019, s. (3-8)) beskriver även att om det är möjligt med en automatisk överföring av informationen ska det upprättas för att öka tillgängligheten av informationen.

Försvarsmakten (2023, s. 143-144) beskriver att en korrekt lägesbild möjliggör relevanta styrkejämförelser för att själva kunna planera för att nå lokal överlägsenhet och beslutsfattning i stort, och möjliggörs av inhämtning, bearbetning och delgivning av information. Försvarsmakten (2023, s. 76) beskriver också att den egna lägesbilden behöver en väl fungerande underrättelsetjänst, och även att militärregionerna i landet stödjer armén med lägesbilden kring gruppering och uppgifter för förband inom området, och det civila läget med infrastruktur och resurser (Försvarsmakten 2023, s. 182). Slutligen beskriver Försvarsmakten (2023, s. 165) även att multinationella operationer ska anpassas efter graden av interoperabilitet parter emellan. Detta tolkas som ett tecken på att interoperabiliteten, och i förlängningen en lägesbild och situationsuppfattning, är viktigare än vilken teknisk lösningen den förs igenom.

Båda doktrinerna beskriver metoder för hur en lägesbild ska produceras, men bara Nato (2019) beskriver metoder för hur lägesbilden ska delas med allierade. Försvarsmaktens (2023, s. 165) beskrivning att procedurer, regler och materiel ska vara kompatibla med internationella samarbetspartners, tolkas som att lägesbilden är del av informationen som är tänkt att delas med allierade; men det beskrivs inte specifikt vilket tyder på utrymme för misstolkning i *kontinuiteten*.

Angående *effektiviteten* finns det vissa tecken på flexibilitet, exempelvis att Nato (2019, s. (3-7)) beskriver att metod för informationsöverföring är baserad på graden interoperabilitet; vilket Försvarsmakten (2023, s. 165) också gör, fast i bredare termer.

- Beskrivs metoder för gemensam övning?

Försvarsmakten (2023, s. 165) beskriver att armén tillämpar svenska metoder för planering och ledning på brigadförband i multinationella markoperationer, men att en förståelse för andra nationers metoder ska finnas. Försvarsmakten (2023, s. 165) beskriver också att övningar i en multinationell kontext är eftersträvansvärda, bör förekomma naturligt inom armén, och där igenom skapar förtroende mellan parterna i multinationella markoperationer. Försvarsmakten (2023, s. 163) beskriver även att de har möjligheten till att lämna värdlandsstöd till övningsverksamhet och operationer inom ramen för multinationella markoperationer; vilket kan innebära understöd av transport, fältarbeten, skydd och bevakning. Övning och träning beskrivs på en och en halv sida av Försvarsmakten (2023, s. 77-78) som ett behov för att tydliggöra miljöns påverkan, för att öva förband i urban miljö, grundläggande vinterutbildning, genom att övningarna ska vara realistiska genom att exempelvis möta en överlägsen motståndare, samt konsekvenser av strid och beslut ska vara naturliga inslag i övningar. Övningar som behöver genomföras på civil mark kan begränsa övningsmöjligheterna och ska därför omhändertas genom muntliga stridsövningar eller övningar inom ledningslagen (Försvarsmakten 2023, s. 77). Försvarsmakten (2023, s. 161) beskriver också att multinationella markoperationer kan genomföras som militär verksamhet under fredstid, vilket kan innefatta övning och träning tillsammans med Nato.

Nato (2019, s. (2-7)) beskriver – likt Försvarsmakten – att övningar är en viktig del före multinationella operationer som också kan behöva vara återkommande under operationer, i syfte att förbereda både staber och trupp för de förutsättningar som en operation kan innebära. Nato (2019, s. (1-9)) beskriver också att ett samarbete mellan Nato och nationella staber ska etableras för att öka samarbeten kring planering, övningar och lägesuppfattning.

Nato (2019, s. (E-1)) beskriver att de nyttjar ett koncept de kallar för *Lessons learned* som beskriver lärandet av erfarenheter för att utvecklas, genom att antingen skaffa sig positiva erfarenheter av att lyckas med en uppgift, eller negativa erfarenheter av att misslyckas. Nato (2019, s. (E-3)) beskriver att konceptet bygger på att individer inom Nato upptäcker och identifierar problem eller utvecklingsmöjligheter, som sedan rapporteras till chefer som i sin tur går till botten med problemet

och implementerar åtgärder. Något som också beskrivs som viktigt är att delandet av information mellan alla inblandade parter under hela processen, vilket möjliggör för att utvecklingen förstås och kan implementeras av alla parter, genom exempelvis övningar och experiment (Nato 2019, s. (E-4)).

Teamet som sedan jobbar med detta kallar Nato (2019, s. (E-4)) för *Joint Analysis and Lessons Learned Centre (JALLC)* vilka samarbetar nära med Natos allierade och partners för att stödja verksamhet med att analysera operationer och övningar.

Försvarsmakten och Natos doktrinen talar om övningsverksamhet på olika nivåer, där Försvarsmakten (2023) är mer fokuserad på takiska övningar och Nato (2019) mer fokuserad på stabsverksamhet och organisatorisk utveckling. Kopplat mot interoperabiliteten kring *kontinuitet* finns tecken på att båda doktrinerna beskriver övningsverksamhet och utveckling som viktigt, och att detta ska kunna genomföras inom ramen för multinationella samarbeten, men att det beskrivs på olika nivåer vilket lämnar vissa utrymmen för egen tolkning. Nato (2019, s. (E-4)) beskriver att de kan stödja övningsverksamhet mellan nationella parter genom exempelvis analys av övningsverksamhet m.m, och Försvarsmakten (2023, s. 161) beskriver att de ska kunna delta i Natos övningsverksamheter; vilket tolkas som en anpassning mot Nato, men där Nato själva är flexibla i stödet av övningsverksamhet.

Sammantaget för **gemensam förståelse** tolkas *kontinuiteten* som *medel* eftersom att båda doktrinerna beskriver liknande förhållningssätt inom nivån, men att det både kring *lägesbild* och *övningsverksamhet* finns utrymmen för parterna att anta och tolka egna förhållningssätt.

Effektiviteten tolkas som *hög* i och med att båda doktrinerna är flexibla i anpassningen mot varandra både kring *lägesbilder*, där både Försvarsmakten (2023, s. 165) och Nato (2019, s. (3-7)) beskriver att de är öppna för att lösa interoperabiliteten oavsett aktuella tekniska lösningar.

Gemensam information:

- Hur beskrivs strukturen för informationöverspridning mellan parter?

Nato (2019, s. (1-13)) beskriver att uppdraget och dess målsättningar måste vara tydliga för alla parter för att reducera misstolkningar och olika förhållningssätt; sådan information måste vara transparent, ska delas och spridas till parterna, samtidigt som säkerheten inte ska tummas på.

Kommunikation och informationssystemen i *Joint Task Headquarters*⁵ beskrivs behöva vara mobila, kunna transporteras med alla tillgängliga transportmöjligheter, anpassningsbara efter storlek och nivå på operationer, samt robusta i oförutsägbara miljöer (Nato 2019, s. (2-4)). Systemen ska också vara utformade efter Natos standardiseringar, vara moderna och interoperabla; samt att förutsättningar för interoperabilitet ska identifieras tidigt för att möjliggöra för planering och implementering. Interoperabilitet med kompatibla tekniska system beskrivs vara en förutsättning för bland annat uthålligheten, storleken på operationer och antal nationer inblandade (Nato 2019, s. (2-6)). Nato (2019, s. (1-24)) beskriver också att nationer ska vara proaktiva med att dela information för att möjliggöra för underrättelseverksamhet.

Likt innan beskriver Försvarsmakten (2023, s. 165) att ledningssystem ska vara dimensionerade och anpassningsbara med internationella samarbetspartners. Även delar av stabsstrukturen beskrivs av Försvarsmakten (2023) som uppbyggda med interoperabilitet med Nato som en förutsättning. Exempelvis beskrivs principerna för markoperationer som tagna direkt från Nato med hänvisningar till Natos dokument (2023, s. 162); eller att en förutsättning för interoperabilitet är att lednings- och

⁵ Ledningen och staben för JTF (Nato 2019, s. (2-3)).

lydnadsförhållanden utgår ifrån Natos metoder, och att de samövas tillsammans med andra nationer (Försvarsmakten 2023, s. 165).

Sammantaget för **gemensam information** tolkas *kontinuiteten* som *hög* eftersom att båda doktrinerna beskriver förhållningssätt som liknar varandra, samt att Försvarsmakten (2023, s. 165) är tydliga med att anpassa sitt förhållningssätt mot Natos.

Effektiviteten tolkas som *hög* då båda doktrinerna beskriver en tydlig ömsesidig anpassning och flexibilitet i hur informationsöverspridningen ska gå till.

Gemensam data:

- Beskrivs standardiserade metoder för dataöverföring?

Nato (2019, s. (4-2)) beskriver att metoder och strukturen för datainsamling ska genomföras vid planeringen av operationer, och att analyser och förbättringar kommer ske fortlöpande. Under hela operationen krävs det att data kan delas mellan staber, kan analyseras och tolkas, och att detta arbete görs effektivt genom att en egen designerad grupp handhar datan (Nato 2019, s. (4-2)).

Nato (2019, s. (C-5)) beskriver att *Tactical data links* är ett koncept som beskrivs som fundamentalt för överföring av information och för en kapaciteten till att överblicka operationer. Nato (2019, s. (C-5)) beskriver också att ett sådant system kan vara problematisk i en multinationell kontext eftersom att nivån av interoperabilitet för olika säkerhetsklassningar beroende på nation kan variera, och att sådan problem kan leda till försämrade informations-spridning. Likt beskrivet under **gemensam förståelse** förespråkar Nato (2019, s. (3-8)) automatiserad överföring av information om informationssystemen har sådan kapacitet.

Försvarsmakten (2023) beskriver inga standardiserade metoder för dataöverföring, utan analysen utgår istället från hur försvarsmakten beskriver informationsöverföring i stort. För kopplat mot att Försvarsmakten (2023, s. 165) ställer krav på att materiel ska vara interoperabel med internationella samarbetspartners och att Nato (2019, s. (2-3)) ställer kravet om interoperabilitet till deltagande nationer, talar det för en tydlig anpassning mot Nato från Försvarsmaktens håll; vilket skulle innebära att *effektiviteten* tolkas som *medel*.

Eftersom Försvarsmakten (2023) inte beskriver några metoder kring dataöverföring tolkas *kontinuiteten* som *låg*. Andra aspekter så som informationöverföring och ambitioner av interoperabilitet gör att ett förhållningssätt till metoder för dataöverföring går att förhålla sig till, är de inte tillräckligt beskrivna inom ramen för doktrinen, vilket leder till klassificeringen *låg*.

6.1 ANALYSSAMMANFATTNING

Som analysen har visat beskriver Natos (2019) doktrin *Allied Joint Doctrin for the Conduct of Operations* och Försvarsmaktens (2023) *Reglemente Armé - Taktik 2023* lika förhållningssätt hos många av nivåerna i Tolks (2003) teori. En av trenderna som blir tydlig är att Försvarsmakten (2023) ofta hamnar i en position där doktrinen beskriver en tydlig anpassning mot Nato, men där Natos (2019) doktrin också vid flera fall beskriver möjligheterna till en ömsesidig anpassning. Analysen visar att det sker på fem av åtta nivåer, där **gemensam data** och **gemensamma operationer** sticker ut. Inom ramen för dessa nivåer beskriver Försvarsmakten (2023, s. 160-166) en tydlig anpassning mot Nato, där samma flexibilitet eller möjlighet till anpassning inte beskrivs från Natos (2019) håll.

Kontinuiteten tolkas på fyra av sju nivåer som *medel*, vilket analysen har visat beror på att doktrinerna beskriver liknande förhållningssätt, men med vissa skillnader som kan tolkas olika beroende på chefers olika perspektiv, och som skulle kunna ha påverkan på interoperabiliteten.

Ett exempel på ett sådant fall är: Försvarsmaktens (2023, s. 164) beskrivning av metoder för gemensam dataöverföring, där chefer istället får förlita sig på att deras underställda chefers initiativtagande för en ökad interoperabilitet. Ett annat exempel är att Försvarsmakten (2023, s. 163-165) beskriver att de har ambitioner att vara interoperabla med förband på en taktisk nivå, att ledningssystem ska vara kompatibla med internationella partners, att chefer och staber ska vara förtrodda med andra nationers metoder, trots att armén tillämpar svenska metoder för ledning och planering under multinationella operationer. Chefer behöver här alltid ta hänsyn till att metoder behöver översättas från den egna staben till internationella parter, trots att tekniken kanske är interoperabel, vilket sin tur sänker tempot i informationsöverföring; vilket Nato (2019, s. (2-6)) beskriver som viktigt för interoperabiliteten.

Kontinuiteten sticker ut vid tre av sju nivåer, där två nivåer klassificerats som *hög*, och en nivå som *låg*. Där *kontinuiteten* klassificerats som *hög* visar båda doktrinerna på en övervägande flexibilitet mot varandra, exempelvis för **gemensamma metoder** där Nato (2019, s. (2-2)-(2-3)) beskriver att de ska kunna vara anpassningsbara till andra nationers resurser; och Försvarsmakten (2023, s. 209) på samma sätt kring interoperabilitet med internationella samarbetspartners.

Där *kontinuiteten* klassificerats som *låg* är för **gemensam data** där Försvarsmaktens (2023) doktrin inte beskriver några metoder för dataöverföring, vilket jämförs mot Natos (2019) doktrin som beskriver vissa koncept för dataöverföring.

Interoperabilitetsnivåerna, samt deras klassificeringar inom *kontinuitet* och *effektivitet* redovisas nedan i tabell (2).

Tabell 2

INTEROPERABILITETSNIVÅ	KONTINUITET	EFFEKTIVITET
POLITISKA MÅLSÄTTNINGAR:	<i>Medel</i>	<i>Hög</i>
KOORDINERAD STRATEGI:	<i>Medel</i>	<i>Hög</i>
GEMENSAMMA OPERATIONER:	<i>Medel</i>	<i>Medel</i>
GEMENSAMMA METODER:	<i>Hög</i>	<i>Hög</i>
GEMENSAM FÖRSTÅELSE:	<i>Medel</i>	<i>Hög</i>
GEMENSAM INFORMATION:	<i>Hög</i>	<i>Hög</i>
GEMENSAM DATA:	<i>Låg</i>	<i>Medel</i>

7 SLUTSATSER

För att svara på forskningsfrågan:

- *Hur kan Layers of Coalition Interoperability beskriva likheter och skillnader mellan Nato och svenska arméns respektive doktrin, och vad säger det om interoperabiliteten där emellan?*

Studien har visat att Försvarsmaktens (2023) doktrin *Reglemente Armé - Taktik 2023* visar på en tydlig anpassning mot Natos (2019) doktrin *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations*.

I många fall är Natos (2019) doktrin ömsesidigt anpassningsbar och flexibel mot Försvarsmakten, vilket tyder på en god interoperabilitet doktrinerna emellan. Men i andra fall är Nato inte lika flexibla och ställer mer krav på att andra nationer ska anpassa sig, vilket studien har visat att Försvarsmakten (2023) ofta gör.

Som Schiller (2016, s. 108) lyfter kring teknisk interoperabilitet och lägesuppfattning; att en spricka kan bildas mellan staber och underordnade chefer om för stora teknologiska skillnader existerar; beskriver också Nato (2019, s. (3-7)) att informationsöverföringen blir beroende av nivån på interoperabiliteten mellan parterna. Försvarsmakten (2023, s. 160-166) visar där på interoperabilitet genom att både implementera och ta inspiration av Natos principer, vilket möjliggör att båda parterna kan mötas i både tekniska och organisatoriska lösningar.

Doktrinerna skiljer sig markant på en nivå – **gemensam data** – där Försvarsmakten (2023) inte beskriver några metoder för dataöverföring, vilket Nato (2019) presenterar några koncept för. Ett förhållningssätt kan tolkas av en chef som endast har *Reglemente Armé - Taktik 2023* tillhanda, eftersom att en tydlig ambition för anpassning mot Nato i exempelvis materiel redan beskrivits. Då Försvarsmakten (2023, s. 6) beskriver att *Reglemente Armé - Taktik 2023* bör nyttjas tillsammans med andra aktuella handböcker vid specifik tillämpning, ses inte det som ett tecken på en betydande låg interoperabilitet.

För att utveckla interoperabiliteten kan båda parterna synka metoder genom att utveckla och nyttja standardiserade metoder tillsammans, för att minska risken för att chefer behöver tolka vilka metoder som är aktuella. Försvarsmakten kan också utveckla sina metoder för planering och ledning mer i linje med de standardiserade metoderna inom Nato, för att på så sätt också nå en interoperabilitet med andra Natomedlemmar – ända ner på taktisk nivå – som nyttjar samma metoder.

8 DISKUSSION

En diskussion kring att använda doktriner som fall är att båda organisationerna som analyseras nyttjar sig av en stor del andra dokument vid sidan av de två doktriner som kommer analyseras. Det kan i sig innebära att en beslutsfattare inom organisationen inte helt och hållet förlitar sig på doktrinen som valts för just denna studie i sitt yrkesutförande, utan också påverkas av sina erfarenheter och andra doktriner eller handböcker.

Nato (2019, s. (xi)) menar att exempelvis AJP-5 *Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations* är ett dokument som är nära relaterat till AJP-3 som analyserats i denna studie. AJP-5 skulle således kunnat ge mer detaljerad information kring planeringsprocesser och interoperabilitet i det skedet, vilket i sin tur skulle kunnat utveckla analysen.

Även Försvarsmaktens (2023, s. 6) doktrin nämner att den ärver vissa delar av andra doktriner och bör nyttjas tillsammans med andra dokument vid tillämpning. Troligtvis hade sådana dokument också kunnat ge en bredare bild av hur interoperabiliteten fungerar på både strategisk och teknisk nivå, som *Reglemente Armé Taktik* inte kan. En observation som görs är att Natos doktrin riktar sig till chefer på en högre nivå (strategisk och operativ) till skillnad från Försvarsmaktens doktrin (operativ och taktisk). Något som kan ta uttryck i att Försvarsmaktens doktrin hela tiden anpassar sig och är beroende av Natos doktrin, vilket kan ha en påverkan på resultatet. I detta fall påvisar Natos doktrin också ömsesidig flexibilitet och anpassning vilket gör att resultatet inte påverkas markant. Men som Žotkevičiūtė-Banevičienė (2022, s. 107-108) beskriver kan detta bli ett problem med andra medlemstater som inte har samma förutsättningar för att vara interoperabla med Natos kulturella aspekter.

Studien underbygger istället argumentet att en undersökning av både teknisk och organisatorisk interoperabilitet är möjlig, och visar på att interoperabiliteten är beroende av de båda aspekterna. Men som Møller (2019, s. 250-251) beskriver: att de nordiska länderna redan har genomfört en anpassning mot Nato, kan troligen vara en anledning till att den tekniska och organisatoriska interoperabiliteten når en god nivå. En annan förutsättning för en hög nivå av interoperabilitet är att kulturella aspekter som förståelse och utbyte av information, som Paget (2016, s. 48) menar är behov för interoperabiliteten, också finns beskrivet i båda doktrinerna.

Slutligen kommer studien endast kunna säga något om hur de stödjande dokumenten talar för en interoperabilitet och inte hur de faktiska beslutstagarna kommer att samarbeta. Men det kan ses som en indikator för hur beslutstagare förväntas ställa sig till interoperabiliteten och på vilken nivå interoperabilitet anses tillräckligt viktigt för att avhandlas i doktrin.

8.1 YRKESUTÖVANDET

Ett svenskt Natomedlemskap kan komma att innebära att samarbetet mellan svenska armén och andra medlemsländer i Nato intensifieras, vilket kommer ställa krav på interoperabiliteten som chefer i olika organisationer behöver ta ställning till. Chefer inom Försvarsmakten kommer framför allt att behöva ta ställning till de principer och metoder som Nato beskriver, men även till en teknisk och materiel interoperabilitet.

8.2 VIDARE FORSKNING

Eftersom studien endast fokuserar på analys av doktriner föreslås att vidare forskning istället skulle kunna hämta sin empiri ifrån intervjuer eller övningar där Försvarsmakten deltar inom ramen för ett samarbete inom Nato, eller tillsammans med andra nationer. Det hade ökat förståelsen för hur den faktiska interoperabiliteten hade sett ut.

Inom ramen för denna studie kunde inte empirin breddas, vilket också blir ett förslag på vidare forskning. Båda doktrinerna refererar till andra dokument och handböcker, vilka också används av chefer inom båda organisationerna. Dessa dokument hade troligen gjort att analysen hade kunnats göra bredare och med mer information om både tekniska och organisatoriska aspekter.

Teorin som nyttjas inom ramen för studien är skriven 2003 och syftar till att bidra med ett ramverk inom diskussionen av interoperabilitet (Tolk 2003, s. 17). Det kan därför också vara intressant att istället nyttja flera teorier om både organisatorisk och teknisk interoperabilitet, för att antingen teoriutveckla eller teorikonsumera med ett breda och mer specialiserat ramverk, och jämföra resultaten med slutsatserna från denna studie.

9 KÄLLFÖRTECKNING

- Ciocan, F. (2011). *Perspectives on Interoperability Integration within Nato Defense Planning Proces*. Journal of Defense Resources Management, 2(2), 53–66.
- Ds 2022:7. *Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige*.
- Dufour, M. (2018). *Will Artificial Intelligence challenge Nato Interoperability?* Nato Defense College.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Ford, T. C., Colombi, J. M., Graham, S. R., Jacques, D. R. (2007). *Survey on Interoperability Measurement*.
- Fornesten, C. (2019). *SVERIGES OCH NATO:S MILITÄRA INTEROPERABILITET PÅ OPERATIV NIVÅ*. Försvarshögskolan.
- Försvarsmakten. (2023). *Reglemente Armé - Taktik 2023*. Försvarsmakten.
- Handley, H. A. H. (2014) *A network Model for Human Interoperability*. Human Factors, 56(2), 349-60.
<https://doi.org/10.1177/0018720813493640>
- Johannessen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L., & Nilsson, B. (2020). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2. uppl. Stockholm: Liber.
- Møller, J. E. (2019). *Trilateral defence cooperation in the North: an assessment of interoperability between Norway, Sweden and Finland*. Defence Studies, 19(3), 235–256.
<https://doi.org/10.1080/14702436.2019.1634473>
- Nato. (2019). *AJP-03, Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations*. Nato Standardization Office (NSO). https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-3_EDC_V1_E_2490.pdf
- Nato. (2017). *AJP-01, Allied Joint Doctrine*. Nato Standardization Office (NSO).
https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDE_V1_E_2437.pdf
- Paget, S. (2016). *Interoperability of the Mind: Professional Military Education and the Development of Interoperability*. The RUSI Journal, 161(4), 42–50.
<https://doi.org/10.1080/03071847.2016.1224496>
- Protokoll 2024/I:1. *Anslutning till nordatlantiska fördraget*.
- Regeringen (2024). *Why Sweden joined NATO - a paradigm shift in Sweden's foreign and security policy*. <https://www.government.se/speeches/2024/04/why-sweden-joined-nato---a-paradigm-shift-in-swedens-foreign-and-security-policy/> (Hämtad 2024-04-29).
- Rydh, M. (2010). *En interoperabel sjukvårdskedja? : En komperativ undersökning av Sveriges och NATO:s sjukvårdskedjor och doktriner*. Försvarshögskolan.

- Schiller, M. (2016). *Nato Multinational Brigade Interoperability: Issues, Mitigating Solutions and is it Time for a Nato Multinational Brigade Doctrine?* Journal on Baltic Security (Warsaw, Poland), 2(1), 102–116. <https://doi.org/10.1515/jobs-2016-0032>
- Tolk, A. (2003). *Beyond Technical Interoperability - Introducing a Reference Model for Measures of Merit for Coalition Interoperability.*
- Žotkevičiūtė-Banevičienė, A. (2022). *The Cultural Element in Nato Military Doctrines: Important, but a Declarative Issue?* Politologija - Vilniaus Universitetas, 108(4 (108)), 85–115. <https://doi.org/10.15388/POLIT.2022.108.3>